СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 215. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 16. вересня, 1922.

VOL. XXX. No. 215. Jersey City, N. J., Saturday, September 16, 1922. THREE CENTS

ПООДИНОКІ ЗЕЛІЗНИЧІ ЮНІЇ УПОВАЖНЕНІ РОБИТИ ЗЛАГОДИ З КОМПАНІЯМИ

ШІКАҐО, 14. вересня. — На основі розпорядження „політичного комітету" юнїй страйкуючих зелізничих робітників поодинокі юнії дістали право робити осібні умови зі зелізничими підприємствами.

Більшість зелізничих підприємств зовсім іґнорує сей крок до полагодження зелізничого страйку, тоді навіть як декотрі з тих зелізниць, що передтим давали до пізнання свою охоту до згоди, тепер теж починають охолоджувати.

Богато зелізниць користає з рішення комітету в той спосіб, що оголошує за робітниками в ґазетах та через бюра посередництва праці та старається набирати страйколомів зпомежи нерозуміючих ситуації робітників.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ СУДІВ ЗА „ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ"

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 14. вересня. — Виконавчий уряд Американської Федерації Праці видав нині публичну заяву проти судів за державну зраду, що від кількох вже місяців ведуться в Чарлставн, Вест Верджінія.

Заява називає сі суди пережитком промислового февдалізму.

ЮНІЇ ХОЧУТЬ УСУНУТИ З УРЯДУ ДОГЕРТІ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 14. вересня. — Виконавчий комітет Американської Федерації Праці постановив на своїм засіданню почати акцію, зміряючу до викинення з уряду ґенерального прокуратора (місніта судівництва) Догерті на тій основі, що він є ворогом робітництва та старається безправними способами довести до розбиття робітничих організацій та заведення „товертої шапи".

Голова Федерації Праці дістав повновласть віднестися в тій справі до всіх виборців та зробити начерк закона, який мавби бути ухвалений конґресом.

ЮНІЇ ПОЧИНАЮТЬ АКЦІЮ ПРОТИ СУДОВИХ ЗАКИДІВ ПРОКУРАТОРА

ШІКАҐО, 14. вересня. — Розправа перед суддею Вилкерсоном в справі широкої заборони проти страйкуючих зелізничих робітників ще не покінчилася. Як видно з подій послідного дня, робітничі юнії рішилися на новий крок проти закидів змови, пороблених ґенеральним прокуратором: проти сього закиду вони підносять закид, що се прокуратор державний змовився з зелізничими підприємцями боротися проти робітничих орґанізацій.

ЗАЯВА ҐОМПЕРСА ПРОТИ ЗЕЛІЗНИЧОЇ РОБІТНИЧОЇ РАДИ

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 14. вересня. — В своїй публичній заяві про проби покінчення зелізничого страйку, Самуель Ґомперс, голова Американської Федерації Праці, заявив, що згода межи обома сторонами неможлива так довго, поки обі сторони не перестануть оглядатися на рішення Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав.

ХОЧУТЬ СКАСУВАТИ ЗЕЛІЗНИЧУ РОБІТНИЧУ РАДУ

ВАШІНҐТОН, 14. вересня. — Републиканський конґресмен з Огайо Купер вніс нині законопроект на знесення Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав.

На основі сього проекта малоби знести обовязуючу силу тої постанови закона, який заводив Раду як тіло, що має примусову мирову силу в усіх суперечках межи зелізницями та зелізничими робітниками.

ГУВЕР КАЖЕ, ЩО СТРАЙКАРІ НЕ ПОТЕРПІЛИ БОГАТО

ВАШІНҐТОН, 14. вересня. — Міністер торговлі Гувер заявив нині, що на його думку поголоски про величезні грошеві втрати зелізничих та майнерських страйкарів є сильно пересаджені. Він переконаний, що держава скоро відробить втрати.

СКЛИКАЮТЬ ВУГЛЕВУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ВАШІНҐТОН, 14. вересня. — Департамент (міністерство) торговлі скликує на завтра конференцію представників бизнесменів, промисловців, зелізниць та уряду, щоби вони виробили плян для добровільного обмеження ціни на вуголь та доведення до найкращого розділу топлива.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ЗА БОНУСОМ

ВАШІНҐТОН, 14. вересня. — Палата послів ухвалила нині поважною більшостю проект закона про бонус для ветеранів великої війни, який ухвалила недавно конференція представників обох палат конґресу.

БОРОТЬБА НАД МИТОВИМ ЗАКОНОМ

ВАШІНҐТОН, 14. вересня. — Перед конференцією представників обох палат конґресу, що має на ціли довести до якоїсь згоди межи супротивними ухвалами палат про митовий закон, розгриваеться послідна дія боротьби над сим законом.

Хоч провідники більшости в сенаті та палаті послів були згодилися вже на один проект, але проти сього проекту повстала меншість, злучена зі збунтованими членами більшости. Щоби не завалити зовсім ухвалення проекту, провідники мусіли піти на компроміс зі збунтованими членами більшости та помістити в проекті постанови, які вони хотіли викинути. Межи нічим вони хотіли наложити заборонне мито на заграничні фарби та наложити мито на поташ. Через „бунт", однак, невдоволених републиканців вони мусіли впустити фарби та поставити поташ назад на лісту товарів, свобідних від мита.

ЗАПРОШЕННЄ Д-РА ОСИПА НАЗАРУКА НА ЗАГАЛЬНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Довідуємось, що українські орґанізації в Злучених Державах запросять представника Галицького Українського Уряду, дра Осипа Назарука, котрий тепер пробуває в Канаді, щоби прибув на загальний український Конґрес, який відбудеться на другий місяць в Филаделфії, Па., і предложив зборови звіт про становище української державної справи в Европі.

ІМІҐРАЦІЯ ДО КАНАДИ ЗА МІСЯЦЬ МАЙ

З Оттави доносять, що протягом місяця мая до Канади прибуло 11.149 іміґрантів, як показує урядова статистика. З того числа 5.972 прибуло з країв британської імперії, 2.966 із Злучених Держав а решта з инших країв. Поодинокі провінції одержали протягом того місяця слідуючу скількість іміґрантів: Онтеріо 4.638, Квебек 1.705, Альберта 1.302, Саскачеван 1.106, Брітіш Колюмбія і Юкон 1.060, Манітоба 1.040, Приморські Области 298.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРАЦЯ.

Харківська ґазета „Комуніст" пише:

„В Головному Художньому Секторі на мурові висить плякат який згучить: „Не чекайте тут прийому — це перешкоджає працювати".

Але плякат потрібно змінити, бо до 12-ої години, а иноді й пізнище не зустрінете тут жадної души. Через це кращеб написати: „Не чекайте тут прийому, бо тут не вважають потрібним працювати".

ОПУСТІННЄ УНІВЕРСИТЕТІВ В РОСІЇ.

Совітська преса стверджує, що число студентів на російських університетах з кождим роком зменшується. Сього року записалося на університети ледви 50 проц. з числа студентів перед війною.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ ЛОТИШСЬКОГО ПУБЛІЦИСТА

Підчас купелі утопився в морю лотишський письменник Едмунд Фрайвальд, редактор ґазети „Брігво Соме".

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ОПЕРОВИЙ ТЕАТР У КИЄВІ.

Харківська ґазета „Комуніст" повідомляє:

„Головною Політично-Освітньою Управою заключено договора з відомим антрепреньором Багровим на експльоатацію Київського Оперового Театру.

„Після договору, ідейне керовництво театром, затвердження репертуару лежить на головній Політосвітній Управі.

„Фінансовий бік справи ведеться Баґровим, при чому, на випадок прибуткового ведення справи, 60 відсотків прибутку отримає Головна Політично-Освітня Управа.

Цікаво відмітити, підкреслює „Комуніст", що театр, який відкриваеться, є першим в Росії та на Україні, де поруч з творами російських композиторів будуть ставитись опери українських композиторів українською мовою".

МЕТАЛУРҐІЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ НА ПОЛТАВЩИНІ.

Харківська ґазета „Комуніст" пише:

„Металурґична промисловість на Полтавщині дуже обмежена.

„Механичний завод „Фенікс" в Лубнах один з кращих в ґубернії.

„Між тим, вже три місяці як він не працює.

„Що привело „фенікс" до закриття?

„Адміністрація запевнює, що завод не оплачувався, не вистарчало сировини, не вистарчало оборотних засобів.

„Робочі кажуть друге: недостача вмілої та певної адміністративної руки.

„Останне", — кінчає свою замітку робочий „Фенікса", — „найблище до правди".

НІМЕЦЬКИЙ КАПІТАЛ В ПЕТРОГРАДІ

Московська „Рабочая Газета" писала:

„Німеччина пропонує свої послуги по встановленню в Петрограді автомобільного руху та легкого пароплавства.

„Ведуться переговори з німецькою фермою про будівлю та ремонт будинків.

„Німецькі товариства, як ґарантію, бажають отримати лісові участки в Одонецькій ґубернії та залізо-рудні болота".

ҐУБЕРНАТОР ГОВОРИТЬ ПРОТИ ВУЛИЧНИХ БЕСІДНИКІВ.

ЄРУСАЛИМ, 14. вересня. — Англійський комішенер (ґубернатор) Палестини приїхав до Лад саме в хвилі, коли арабські аґітатори підбурювали десятки арабських фармерів, проти Анґлії та Сидів. Ґубернатор виступив на промову успокоював фармерів

ВСЕ ЩЕ ПОТРЕБУЮТЬ ЧИСТКИ.

БУКАРЕШТ, 15. вересня. — Большевики то мітінгують, то „чистяться".

Але, не вважаючи на це, їм все ще треба „чиститися".

Так Харківська ґазета „Комуніст" (ч. 161) з цього приводу пише:

„Нами отримано листа від одного з політичних робітників 3-ої дівізії, в якому він, на підставі спостережень, про життя своєї дівізії, приходить до висновку, що чистка партії все ще не вирвала з її складу богатьох співмандрівників дрібної буржуазії.

З найбільшою ясністю виявилося це після переведеної в лютому місяці мобілізації в армію тих комуністів, які народилися в 1899, 1900 та 1901 роках.

Покуштувавши ваги суворого режиму касарні, живучи часто напівголодно, частина тих комуністів почала всіляко ухилятись та довчитись, відпрошуватись у віднуск і не повертатися з дому.

Спостерігалось, навіть дезерція й випадки виходу з партії, щоби отримати можливість демобілізуватись на загальних підставах".

Цілком зрозуміло, що більшість комуністів записалася в партію тільки для того, щоби займати привелійоване становище: щоби комисарювати та командувати.

Працювати вони не хотять і тому весь час ловчаться.

ПЛЯНУВАЛИ РАБУВАТИ ПАЛОМНИКІВ.

Перед судом в Баварії ставала недавно шайка опришків, котра була звісна під іменем „Оберлянд Корх", а котра положила собі за ціль рбаувати паломників, що їздили на сьогорічну виставу Христових страстий в баварськім місточку Оберамерґав. Змову відкрито заздалегідь, і начальник шайки дістав на суді 5 місяців тяжкої тюрми.

НОВИЙ БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ЕПИСКОП.

Як доносять з Москви, в Богоявленськім монастирі собор епископскопів з Антонієм на чолі висвятив на епископа кубансько-чорноморської епархії протиерея Николая Федотова. Замітне, що він не принявняв монашого чину, що траилося в російській церкві перший раз. Московські „Ізвєстія" додають, що вірні віднеслися ворожо до нового епископа.

В ГОЛОДНОМУ КРИМІ.

Московська „Рабочая Газета" повідомляє:

„В теодосійському повіті всього населення нараховуеться 52 тисячі душ. З них від голоду померло 12.000 душ.

ГОЛОД В ПІВДЕННІЙ ОСЕТІЇ.

Московська „Рабочая Газета" повідомляє:

„В Південній Осеті кількість голодучих перевищує 60.000 й безперестанно росте".

АНҐЛІЯ ХОЧЕ ШИРОКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛОНДОН, 14. вересня. — Анґлійський уряд докладає всіх зусиль, щоби наближаюча межинародна конференція була як найширша.

Обнимати вона має кромі Росії також Німеччину, Болгарію і другі балканські держави. Найголовнійшою справою конференції має бути турецька справа та заведенне мира на Балкані та Малій Азії. Кромі сього мають рішати також другі політичні справи межинародного значіння.

Анґлійські ґазети побоюються невдачі сеї конференції.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ЗМЕНЧЕННЯ ЗОРУЖЕНЬ

ЖЕНЕВА, 14. вересня. — Найважнійшою справою нинішних дебат на Лізі Народів була справа обмеження зоружень.

Анґлія виступила нині з пропозицією скликання на слідуючу весну межинародної конференції для обговорення справ обмеження зоружень на воді. Покищо до ухвалення сего внесення не допустила Бразилія.

Розбирано теж справу обмеження зоружень на суші. Французький делеґат сенатор Де Журель виказував, що Франція поробила в тім зглядї великі кроки наперед і нині вона видає на армію менче як в 1913. році, тоді як Анґлія видає нині більше, як перед війною.

Дебатовано теж внесенне приняття межинародної угоди проти вживання утрійного ґазу на війні.

НІМЕЧЧИНА НЕ СПОВНИЛА СВОЇХ ЗОБОВЯЗАНЬ СУПРОТИ БЕЛЬҐІЇ

ПАРИЖ, 14. вересня. — Репараційна рада аліянтських держав віднеслася до аліянтських премієрів зі заявою, що Німеччина не сповнила супроти Бельґії зобовязань, бо н езаплатила її 100 міліонів золотих німецьких марок яко ґарантію заплачення своїх векслів.

З огляду на сю несплату репараційна рада признає, що ситуація стала така поважна, що вона не може сама нічого в тій справі рішити та віддає цілу справу премієам.

Рівночасно Німеччина повідомила Анґлію, що вона не може заплатити півтора міліона фунтів стерлінґів титулом рати на сплату передвоенних державних довгів.

ТУРКИ ГРОЗЯТЬ ПОХОДОМ НА КОНСТАНТИНОПОЛЬ

МАЛЬТА, 14. вересня. — Анґлія вислала до Константинополя британський военний транспортовий корабель „Сомалі", наповнений другим полком піхоти зі Сасекс. Війска висилаеться туди наслідком уперто кружляючих поголосок про грізьбу турецького походу на Константинополь.

ПОЖАР СМИРНИ

СМИРНА, 14. вересня. — Вся християнська дільниця, замешкала Греками та Вірменами, находиться нині в полуміннях пожару, який повстав з невідомих причин.

Пожар повстав на вірменській улиці і скоро обхопив всі вулиці, замешкалі Християнами. Межи погорівшими будинками є американський конзулят. Американські моряки пробували ратувати доми перед пожаром, але їх праця на богато не здалася. З міста втекло коло 300,000 людий.

Загально припускають, що пожар се пімста музульманського населення на Християн.

ВПЛИВ ТУРЕЦЬКИХ ПОБІД НАД ГРЕКАМИ НА ЄҐИПЕТ

КАЇРО, Єгипет, 14. вересня. — По цілім Єгипті слідно глибоке враженне яке зробили турецькі побіди над Греками в Малій Азії на музульманське населенне Єгипту.

Всі мошеї (музульманські церкви) були окрашені ісламськими прапорами, а по вулицях ходили урочисті демонстрації. В цілім Єгипті видно зріст панісламського руху, котрий хоче обєднати всіх вірних Магометан в одну велику державну спілку.

З АЙРИСЬКОЇ ГОРОЖАНСЬКОЇ ВІЙНИ

ЖЕНЕВА, 14. вересня. — Уряд північної Ірляндії відкрив змову висадити в воздух корабель „Арджента", котрого вживається яко тюрму для підозрілих айриських повстанців.

З цілого краю доносять нині про нові напади з укриття на війска тимчасового айриського уряду. Війска уряду заняли Кенмер, а повстанці заняли місто Балину.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТОР СПОДІЄТЬСЯ ПРИСТУПЛЕННЯ АМЕРИКИ ДО ЛІҐИ

ЖЕНЕВА, 14. вересня. — Сенатор Меккінлей з Илинойс відвідав нині засіданне Ліґи Народів і після своїх відвідин заявив ґазетярам, що на його думку Америка колись приступить до Ліґи Народів.

На його погляд се станеться, як Ліґа Народів змінить свою назву.

ХОЧУТЬ ОРҐАНІЗУВАТИ ФАШИСТІВ В УГОРЩИНІ

Будапешт, 14. вересня. — Мадярські ґазети доносять, що в цілому краю працює потайна орґанізація над орґанізованнем на Угорщині руху на взір італійських фашистів, що борються проти соціялістів.

На чолі сього руху має стояти бувший мадярський премієр Степан Фрідріх. Його ґрупа має навіть стояти в злуці та порозумінню з професором Мусоліні, провідником італійських фашистів.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР АРСЕНАЛУ В ПОЛІ

РИМ, 14. вересня. — В місті Поля (що колись був дуже важним австрійським военним портом, а нині належить до Італії) вибух пожар, котрий знищив богато фабрик, та великий арсенал оружа.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕД ЗЇЗДОМ.

В половині жовтня с. р. відбудеться в Филаделфії, Па., загально-український національний Конґрес.

Сей Конґрес проголосили всі українські центральні орґанізації в Злучених Державах, котрих обєднує спільний національний ідеал — вільна Україна. Остались на боці тільки ті, що служать Москві, і хотять, аби Україна була її провінцією.

У тому Конґресі повинні взяти участь ВСІ УКРАЇНСЬКІ ТОВАРИСТВА В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ, котрі стоять на національній плятформі. Вони повинні вибрати і вислати делеґатів, або передати заступство делеґатам других товариств. Тоді сей Конґрес буде дійсно висловом думки і волі українського загалу на землі Вашинґтона.

ПОРА ВИБОРУ ДЕЛЕҐАТІВ НЕБАРОМ МИНЕ. Як звісно, час на ВИБОРИ назначено ДО 25. С. М., а на ПОВІДОМЛЕННЄ ПРО ВИБІР (своїх центральних орґанізацій, то є: У. Н. Союза, Провидіння, Народної Помочі, Згоди Братств, Укр. Ліґи Амер. Горожан і Укр. Ліґи Ам. Ветеранів) ДО 30 С. М.

Отже пригадуємо, що з виборами і повідомленнями треба спішитись, бо вже небогато часу, аби полагодити виборчі формальности і приготовити як слід Конґрес.

За скликаннєм Конґресу були широкі круги нашого громадянства в Америці від довшого часу. Тому повинно тепер повстати заінтересованнє Конґресом. Всі наші громади повинні ним заінтересуватись і подбати, щоби були заступлені на загальному зїзді в Америці.

Вже тепер повинен наш загал запридуматись і над сим, аби з Конґресу вийшла як найбільша користь для української справи в Америці і в Европі.

Такий загальний український конґрес се ІСТОРИЧНА ПОДІЯ для Українців в Америці.

Ся подія може мати дуже великий вплив і значіннє на будуче для Українців в Америці, якщо Конґрес буде вміло поведений і використаний.

Вона може мати також неменьше значіннє і для нашого старого краю, якщо Конґрес увінчається успіхом.

Від часу війни, коли виринула в Европі думка освободити Україну, в Злучених Державах було три важнійші українські зїзди (так званий „сойм" в Ню Йорку, з якого виринула „Федерація"; зїзд в Филаделфії, Па., на якому повстала була „Руська Рада"; і всеукраїнський зїзд в Ню Йорку, який був установив загальну орґанізацію, Український Народній Комітет).

Всі ті три зїзди не принесли того, чого по них сподіванося.

Жадна орґанізація, що повстала на тих зїздах, не удержалась, ані не осягнула повного успіху.

Склалось на се богато причин. Одною з них були особисті амбіції лідерів і неумілість ведення громадського діла.

Нині український загал вже не той, що був тому кілька літ назад.

Тепер ніхто вже не дивиться на лідерів, ані їх амбіції.

Нині люди розуміють, що вони вже настільки розумні, що і без лідерів обійдуться і зроблять роботу.

Нині наш загал бере безпосередну участь у всякій роботі; контролює ту роботу; знає, що треба робити і вміє робити.

Але рівночасно наш загал нині ще більше розуміє як коли, що треба ОДНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ для всякої громадської роботи.

І длятого наш загал в Америці повинен таку орґанізацію створити на надходячому Конґресі.

Сей зїзд і загальна орґанізація, яку він покличе до життя, безпечно будуть цілком відмінні від попередних.

Попередні зїзди й орґанізації, що з них повстали, могли покінчитись невдачею, але бодай тільки принесли користи, що НАВЧИЛИ ЗАГАЛ РОЗУМУ.

Той розум тепер диктує, що робити, а що не робити; і як робити, а як се робити; і що приняти, а що відкинути.

Досвід учить. Немало коштує, але вчить. Кажуть, що школа чим дорозша, тим ліпша. Чиж мало досі український загал заплатив за школу?

Доволі богато. А тепер пора з наученого скористати.

Зїзд буде першою великою пробою. Тому слід до нього взятись пильно всім нашим громадам.

Берімся скоро до діла, нехай Конґрес буде великим успішним ділом!

Обдумаймо вже наперед, як його перевести, і що на ньому постановити, аби він був великим кроком вперед у недалекій будучині.

Богато скажуть делеґати на зїзді, але вже й перед зїздом добре піднести важні зїздові питання в газетах.

ПІДПИРАЙМО ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ!

Українські громади: Спішіться, бо час не жде, а хвиля важна! Беріть собі добрий примір із славної громади в Дітройт, Миш. Скликуйте негайно наради! Збирайте жертви на оборону рідної землі та шліть їх до:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

НАЦІОНАЛЬНА БОРОТЬБА В БЕЛЬҐІЇ.

Франсквільони та фламандці. — Процес де Боклера. — Фламандський національний рух.—Переможці в ролі гнобителів.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Коли під час останньої війни цілий світ говорив про страждання маленької працьовитої Бельґії під важким чоботом німецької військової окупації, то ледве чи хто здавав собі справу, що сама та „маленька працьовита Бельґія" покриває одним державних дахом два цілком ріжні народи, які живуть між собою далеко не в зразковій приязні.

Ці два народи — Валони й Фламандці. Перші називаються також „франскільонами" й належать до романського племені. Їх рідна мова — французька. Що-ж до Фламандців, то вони суть ґерманського походження й говорять мовою, дуже подібною до голяндської.

Дуже складні й заплутані історичні та політичні події привели до утворення з цих двох народів одної бельґійської держави. Та ніякі державні міркування й ніякі спільні переживання протягом останніх ста років не могли довести до того, щоб зробити з Валонів та Фламандців один нарід.

Протилежність між Валонами та Фламандцями раз-у-раз була дуже велика. Валони пишаються своєю нібито „вищою" культурою та краще виробленою мовою й тому дивляться на важких і мужикуватих Фламандців звисока та з погордою. Зі свого боку Фламандці вірно тримаються своєї мови та своєї культури й ні за що не хотять робитися Французами.

На цім ґрунті внутрішня боротьба в Бельґії ніколи не припинялась, а обстанніми часами вона ще більше заострилась. Великий процес, який цими днями відбувся в Брюселі — процес фламандського посла де Боклера, обжалованого в державній зраді — дав світови нагоду ґлибше заглянути в цю внутрішню боротьбу, яка розриває Бельґію на два ворожі табори.

Др. Адієль де Боклер, один з найвидатніших провідників фламандського національного руху, є сином селянина й був до війни учителем у Ґенті. Цілу війну він бився разом з бельґійською армією проти Німців і лише за кілька днів до підписання перемиря попав у німецький полон. Повернувши до рідного краю, він зістав обраний на посла до парляменту, як кандидат фламадської радикальної партії. У листопаді минулого року, за десять днів до нових виборів, на яких він також був кандидатом, його при сензаційних обставинах заарештовано й замкнено до вязниці, де він просидів девять місяців.

Його обжаловано в державній зраді й віддано під військовий суд. Де Боклер мав нібито підчас війни намовляти своїх земляків Фламандців, щоб вони переходили на німецький бік, бо Німеччина за це нібито обіцяла по скінченню війни утворити з фламандських частин Бельґії окрему незалежну державу.

Що дезерція в бельґійській армії підчас війни була — це натуральна річ. Тікали жовніри також і з инших армій. Зрештою, з бельґійської армії передалось на ворожу сторону всього на всього 143 жовніри. І то були не самі фламандці, але також Валони. Але бельґійський уряд скористувався цею обставиною, щоб раз назавжди покінчити зі своїми „мазепинцями", себто з провідниками фламандського національного руху. Скористувавшись деякими документами, знайденими серед паперів німецької начальної команди, бельґійський уряд аранжував кілька голосних політичних процесів і такою дорогою запакував до тюрми майже всіх видатнійших фламандських провідників.

Процес де Боклера був останнім з черги. Перед тим заочно засуджено до смерти Юліяна Шарпанте, Кареля де Шепрівера, Кареля ван Санте і Газерта. Згодом засуджено до смерти головного провідника фламандського національного руху д-ра Авґуста Вормса; смертну кару йому замінено довічною вязницею, й він ще нині мучиться в Лувенських вязничних казематах. Де Боклера мала спіткати така сама доля.

Процес викликав незвичайне заінтересованнє в цілій Европі. Маленька саля військового суду в Брюселі була вщерть набита свідками обжалования та оборони й кореспондентами ґазет. Загальну сензацію викликало, коли обжалованого ввели в судову салю закутим у кайдани. Та це не перешкодило йому дуже зрічно боронитися. Він з самого початку заявив, що його судять не за дійсний злочин, ним доконаний, а виключно за його національно фламандські переконання.

Процес скінчився оправданнєм де Боклера. Не такі тепер часи й не такий настрій у Західній Европі, щоб людей засуджувано на смерть чи до тяжкої вязниці виключно за ті чи инші переконання, хоча-б вони були й нелюбі урядовій владі. Але цей процес трохи зірвав завісу з тих внутрішніх національних відносин, які панують у „аленькій працьовитій" Бельґії.

„Маленька працьовита" Бельґія, як виявляється, не тільки вміє хоробро боротись за свою незалежність і противитись чужинецькій окупації, але вміє також поневолювати своїх власних горожан. І найдивнійше те, що національно поневолювані фламандці становлять у Бельґії не меншість, а релятивну більшість людности. Після перепису 1890 року в Бельґії говорило фламандською мовою 45,2% людности, а французькою мовою — лише 40,9%, решта людности говорила або цими обома мовами разом або иншими мовами. Цілі провінції в Бельґії заселені майже виключно фламандцями; таку, у східній фландрії є 87% фламандців, в Антверпії — 85%, у Лімбурґу — 83% і в західній Фландрії — 82%. І ця людність, лиш тому що вона не має охоти числити себе до „вищої" французької культури, відограє в державі підлеглу ролю й майже не має впливу на хід державних справ в офранцуженій Бельґії.

До чого доходить переслідуваннє Фламандців в їхріднім краю, це видно з таких прикладів. У Брюселі мали недавно відбутись фламандські маніфестаційні походи, щоб добитись перетворення ґентського університету на фламандський. До міста вже прибули 300 народніх товариств з 10 музичними капелями та 10.000 учасників. Але в останню хвилину поліція похід заборонила. Тоді маніфестацію рішено було перенести до Антверпії. Але й тут ґубернатор заборонив її. На цім ґрунті виникли серіозні розрухи, які поліція приборкала збройною рукою.

У тій самій Антверпії, яка по складу людности є чисто фламандським містом, на городського голову (президента маґістрату) зістав обраний Фламандець ван Ковелф. На це валонські члени маґістрату заявили, що не хотять працювати з президентом фламандцем, бо він їх буде силувати говорити по фламандськи, а не по французьки. Довелось тоді розписати нові вибори до маґістрату.

Нещодавно відбулись фламандські маніфестації в місті Рулефі. Один з промовців притім висловився, що в Бельґії поводяться з фламандцями так, як з сенеґальцями (муринами).

Нам, знайомим з методами большевицького й польського національного поневолення, нібито й не випадає дуже жалїти бідних Фламандців. Як би кепсько їм не було, а все їм краще, ніж нам на Україні, Буковині чи в Галичині. Як би тяжко й брутально не тиснули й не переслідували „Франскільони" Фламандців, а все воно на ділі мабудь виходить не так страшно, як переслідують і тиснуть Українців большевики, Поляки та Румуни.

Але все таки дуже цікаво, що навіть таке червоне яблучко, як Бельґія, має свого внутрішнього червака, що підточує її фундамент. Здавалося-б, що Бельґія, зазнавши на власнім тілі, як тяжко носиться чуже ярмо, постарається в своїх внутрішних відносинах упорядкувати все на засадах рівноправности й справедливости.

Та ба! Вчорашній пригноблений нині показує себе найкращим, найбільш удосконаленим і рафінованим гнобителем. Щоб далеко не шукати за прикладами, можна послатися на Польщу. Що робить велика й ледача Польща, те повторює її слідами „маленька працьовита" Бельґія.

Берлін, 26. серпня. **Радянин.**

ФОНД ГОЛОДУЮЧИХ

(Через „Свободу")

Андрій Миня, Westerly, R. I. зложив ... $1.00

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ ЛЯЦЬКОГО ОКУПАНТА НАШОЇ ГАЛИЧИНИ.

Дня 19. серпня с. р. в Стрию невідомі особи кинули дві ручні ґранати до мешкання директора поліції.

Тоїсамої ночі кинено такісамі ґранати до касарні польського війско. Ґранати експльодували, але не убили нікого.

Наслідком того в Стрию панує велике затривожен(н)є і заостренне відносин між Поляками й Українцями. Польська поліція розпочала пошукування за справниками замаху.

Недалеко Жовтанець, коло Львова, хтось зірвав телеґрафічні дроти на великому просторі. Всі пошукування поліції не дали успіху.

В царстві тернопільського „воеводи" Ольпінського переведено недавно цілий ряд арештовань молодих українських інтеліґентів. Арештовано студ. В. Ничку, студ. Гошовського, студ. П. Вацика, Т. Демчука, Е. Самбірського, Т. Кучерішку, Е. Грицину, Б. Заплітного й М. Кірила. Всіх арештованих відставлено з поліційних арештів до слідчої тюрми в Тернополі під замітом орґанізовання й належання до тайних, „законом" недозволених орґанізацій.

В Богданівці, пов. Скалат, арештовано студ. П. Вересюка, що недавно приїхав із Праги на ферії. Арештовано також його свояка, господаря Теодозія Вересюка.

ЧИ „РОСІЙСЬКА СОЦІЯЛІСТИЧНА ФЕДЕРАТИВНА СОВІТСЬКА РЕСПУБЛИКА" Є ДІЙСНО ФЕДЕРАТИВНА?

(Від власного кореспондента).

Львівська „Земля і Воля", орґан української соціяльно-демократичної партії, в ч. 20 з 20. серпня 1922 доносить:

Під заголовком „Федеративні справи радянських республик" появилася в канадійському „Голосі Праці" стаття Л. Сосновського, яка старається кинути світло на те, що зроблено до тепер в користь радянської федерації:

Поза зором широкої публики проходить розвязка справ федеративного будівництва радянських републик. З теоретичного і юридичного боку в справі федеративного будівництва нічого досі не зроблено.

Царат покорив колись десятки націй з ріжною історією, ріжною культурою, ріжною економікою і стиснув їх кліщами петербурґської монархії. Символом поневолення може бути памятник Олександра III. на знаменській площі в Петрограді — є це важкий кінь, на якому сидить такий же важкий цар. Тяжкою рукою їздець затягнув віжки і, майже роздираючи коневі пащу, наче вкопав його в землю. Вкопав і вівся в боки, і святкує перемогу.

Це стара Росія: „Православіе, самодержавіє і російська народность", инакше — „Єдіная, Неделімая"...

Прийшла революція і кліщі, хоча творили їх столітями, тріснули. А нові форми співжиття ще тільки що виковуються в досвіті перших років радянського будівництва.

На початку найкращим цементом була небезпека чужоземного поневолення, це почували працюючі маси всіх націй.

Сьогодні небезпека інтервенції і внутрішної контрреволюції значно зменшилася. Слід встановити більше тривкі й зручні форми співжиття.

Які повинні бути межі незалежности і автономії окремих національних републик? Який обсяг взаїмних зобовязань, співзалежности загальних інтересів. Все це може показати тільки досвід і хід революційного розвитку в тих чи инших галузях. До цього часу писаних форм нема і все тримається на сильному довірю автономних і незалежних републик до центра.

Але практика вимагає все таки якогось оформлення економічних і правових взаємин. Кождий новий день дає нові питання й сумніви.

На жаль, кінчить Сосновський, федеральна комісія, що істнує при ВЦВК. під головуванням Л. Б. Каменева майже не виявляє своєї діяльности.

Радянська влада і комуністична партія має вирішити велике історичне завдання, розпутати затягнуті царизмом кайдани і викувати нові форми співжиття під червоним прапором, що цілковито задоволяли би всі національности. Повторяю, розроблення федеративних справ ще тільки починається і широкі кола працюючих мас ще не цілком здають собі справу, яке величезне значіння має ця праця для всіх народів Радянської Федерації.

А слід це знати.

* * *

Я не знаю, який се часопис „Голос Праці", але з тону наведеної статті і з того, що ту статтю передрукувала „Земля і Воля", яка симпатизує з комуністичним інтернаціоналом, вношу, що є се часопис комуністичний.

Тому наведена стаття дає цінний матеріял для того, щоб відповісти на питанне, чи „російська соціялістична федеративна совітська республика" **є дійсно федеративна.**

Автор статті, представивши, як насильством над народами утворилася російська імперія, старається представити справу так, ніби-то російська соціялістична федеративна совітська республика є щось нові, а не продовженне тої „тюрми народів", якої була російська імперія.

Та чи се правда?

Прийшла революція і кліщі, якими російська імперія давила народи, тріснули. Се правда.

Але ті „нові форми співжиття", які по словам автора „виковуються в досвіті перших років радянського будівництва", не є в дійсности нічим иншим, як **новими московськими кліщами,** які на народи, що визволилися з кліщів російської імперії, наложило на ново московське совітське правительство.

„На початку найкрасшим цементом була небезпека чужоземного поневолення", — говориться в статті. Тут автор певне має на думці пляни інтервенції західно-европейських держав проти совітського правительства.

Та чи се правда? Ні!

Цементом, який народи, що визволилися зпід панування російської імперії, злучив знов у новій московсько-большевицькій „тюрмі народів", **були баґнети московської совітської армії.**

Чи памятаєте першу московськобольшевицьку інвазію на Київ? І відозву команданта московсько-большевицької армії, бувшого царського ґенерала Муравєва? Відозву, в якій говорилося про те, що московсько-большевицька армія на своїх баґнетах несе з півночи свою волю Україні

Так московсько-большевицька інвазія поневолила Україну, поневолила Грузію, поневолив всі инші землі, які в 1917 р. були визволилися зпід московсько-царського ярма.

Поневолила й творила знов таку саму російську імперію, яку були утворили московські царі, — таку саму „тюрму народів".

Тільки назвала її инакше. Назвала її „російською соціялістичною **федеративною** совітською републикою", ніби-то вона є **федерацією** окремих національних републик.

Хто знакомий з формами державного будівництва, тому не треба пояснити, що таке федерація, федеративна держава. Є в них окремі федеральні орґани державного життя (парлямент, голова держави, рада міністрів і т. д.) і окремі орґани державного життя в кождій складовій державі федерації (так само парлямент, голова держави, рада міністрів і т. д.), є ясні границі між компетенцією одних і других.

Нічого того нема в „російській соціялістичній федеративній совітській републиці".

Се ясно стверджує висше наведена стаття.

„З теоретичного і юридичного боку в справі федеративного будівництва нічого доси не зроблено".

„До сього часу писаних форм нема і все тримається на сильному довірю автономних і незалежних републик до центра".

Федеральна комісія, що істнує при Всеросійськім Центральнім Виконуючім Комітеті під головуваннем Л. Б. Каменева, майже не виявляє своеї діяльности".

Словом, нема ніякої федерації, а є тільки „довірє автономних і незалежних републик до центра".

„Довірє до центра"...

На чім воно опирається?

Се знаменито видно на Україні.

Совітська Московщина, завоювавши Україну, назвала її „Українською Соціялістичною Радянською (по московськи: „Совітською") Републикою" й установила головою правительства сеї ніби-то републики, яку раз називають автономною, а раз незалежною, свого урядовця Раковського, який до того часу займав становище голови делеґації московського совітського правительства для мирових переговорів з Україною.

Україну Совітська Московщина завоювала і Раковський дістав инше урядове становище.

Розуміється, що Раковський „має довірє до центра".

Так само, як за царських часів кождий ґенерал-ґубернатор чи ґубернатор також „мав довірє до центра".

Як на Україні, так є і в усіх инших „автономних та незалежних републиках".

Є се просто провінції такої самої єдиної неподільної московсько-большевицької імперії, як єдиною, неділимою була московсько-царська імперія.

Провінції, в яких всевладно панує московське совітське правительство через свої орґани, які тільки називаються „правительствами" тих „автономних та незалежних републик.

Очевидно, що московському совітському правительству ані не сниться зміняти сей стан, ані не сниться будувати якусь „совітську федерацію".

І тому федеральна комісія, утворена московським совітським правительством так само тільки для людського ока, як і „автономні та незалежні републики", нічого не робить.

Словом, „російська соціялістична федеративна совітська республика" не є ніякою федерацією, тільки московськобольшевицькою імперією, яка так само поневолює народи, як поневолювала московсько-царська імперія.

Гайдельберґ, в серпні, 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

ДОПИСІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

На Нар. Дім в Яричеві Новім.

Отсим повідомляємо вас, що Комітет з Яричева Нового прислав нам просьбу, щоби помочи їм збудувати український „Дім Просвіти", де заразом буде міститися сиротинець і школа, де діти будуть вчитися, як Бога хвалити і нашу Неньку Україну любити.

Повища просьба кличе нас, щоби ми, як Українці сповнили свій обовязок зглядом наших братів в старім краю і помогли їм побудувати сей „Дім Просвіти". Чи не встид нам, Українцям з Яричева Нового, щоби чужі люди прийшли з помочию, а свої ні? Чи ми не хочемо того українського дому, тої народної твердині? Писалисьмо листи майже до кождого, але досі нікого не чути. Збудімся і прийдім з помочию! Найменша лепта буде принята з великою подякою. Жертви прошу слати на адресу: П. Кокодинський, 6173 Glenmore Avenue, W. Philadelphia, Pa.

ЗА КОМІТІЕТ:

П. Кокодинський, С. Піхурко, Л. Зачкевич,

Жертви зложили до сього часу: П. Кокодинський і С. Піхурко по $10.00; П. Сидорак і М. Лучків по $3.00; Л. Зачкевич, І. Ґжеборчик, М. Панько, А. Дубіль, І. Билюх, В. Магилюк, О. Марич, М. Маєцкий, М. Маєцкий, П. Холявський, І. Юник, І. Сливар, С. Староста, І. Пухир, В. Волчанський, секр., Ґ. Ґелета, В. Сонич і о. М. Кинаш по $1.00; С. Марич, Анна Ґутрик, Н. Гатала, Г. Казьо, А. Яків, К. Кропивницький, І. Козак, П. Сенкович, І. Бойко, І. Ґрецьо, О. Туринець, М. Валко, В. Волчанський Марич і М. Ясинів по 50 ц.; І. Петрик, І. Ґорчица, Г. Холявський і І. Розембал по 25 ц.; О. Коколус 15 ц.

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ!

Поможіть хоч невеличкими жертвами **„Приватній українській ґемназії в Яворові".**

Зближається новий шкільний рік, дітей прибуло вдвоє, видатків теж, а нас уже сили опускають, новому запотребованню самі вже ради не дамо. Тільки від Вас ще сподіємося помочі! Не дайте занепасти рідній школі! Ваші невеликі навіть жертви для нас ґрубі тисячі, уратують молодіж від чужої небезпеки. В українській школі будучність України!

Посилайте жертви на адресу: „Дирекція Приватної Української Ґемназії в Яворові, Галичина".

Не багато, але кождий і скоро!

ЗА КУРУЖОК УКР. ПЕД. Т-ВА В ЯВОРОВІ:

Др. М. Філяс, голова; **о. І. Яремко,** секретар; **Т. Ставничий,** директор гімназії; **о. Лев Левицький,** парох Яворова; **Юрій Питлик, Григ. Щирба, Олекса Харанбура.**

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Промисл на Підкарпатській Руси.

Промисл Підкарпатської Руси є ще лиш в пелюшках. Навіть найбільше майно тобто ліси не є належно використовувані. Фабрик із давнійших часів взагалі мало та й ті через фінансову кризу рідко котрі працюють.

Працює 8 шарових тартаків (Перечин, Забродє, Кострина, Анталовці, Буштина, Пасіка, Вишків, Оса) і 1 водний (Ужгород). Є й чотири фабрики меблів (Ужгород, Густ, Бичків, Мукачово) і 3 начиня деревляного (Ужгород, Берегсас, Мукачово), але майже всі не працюють, бо вироби не мають збуту. Дальше 3 фабрики хемічних виробів із дерева, 1 фабрика імпрегнования дерева, 1 фабрика сірників, 1 пуделок до сірників і корків — от і весь деревляний промисл.

Зелізний промисл майже заникає, з 7 зелізних фабрик працює лиш кілька, з тих найбільша в Довгім. Але ті фабрики роблять лиш господарські знарядя, як сокири, лопати тощо. Решта господарських знарядів муситься спроваджувати. Для наладження збуту товарів заложили працюючі зелізні фабрики секретаріят зелізничого промислу в Мукачові.

Скляних гут є декілька, вироблюють шиби і пляшки. Рафінерії нафти 2, парових горалень 18, бровар 1. Парових млинів є 40, всі майже мають прилади до виробу олію з соняшників. Електровень є 5, з тих лиш ужгородська жене дві турбіни водою.

Цеголень є декілька коло Берегсасу, Мукачева й 2 в Ужгороді. Фабрика перфум в Ужгороді.

Коли до того додати фабрику тютюну в Мукачеві, дальше декілька вапнярок, безліч млинарок і фабрик оцту (мило й оцет може кождий робити дома), то це вже буквально весь промисл Підкарпатської Руси.

І ще раз приходиться сказати, що вигляди упромисловлена Підкарп. Руси є гарні. Матеріял тут є, є також богато дешевого робітника, є й невикористані сили. Пр. мадярська влада задумувала використати всі „тутешні бистрі ріки для виробу електричної енергії, яку мали розводити на цілій мадярській рівнині. А скільки скарбів криє лоно зелених Карпат, цього ніхто ще не знає.

Про домовий промисл вже було сказано в попередній статті.

Торговля.

Буквально вся торговля опинилася в жидівських руках. Вони всюди мають свої склепи, трафіки, весь товар переходить через їх руки. А вже всі коршми, то є тим бездонним решетом, у котре населення сипле й сипле свою кервавицю й через котрі просковзнули найкращі куски поля на низах, а осталися лиш по горах.

Русин є свято переконаний, що до торговлі треба лиш жидівської голови й навіть не думає робити конкуренції. Він знає, що має бути пастухом, рільником або робітником. І руського міщанства нема, руських купців нема.

А жиди торгують всім, держать кріпко в руках торговлю тут і за границю. Вивозять овочі, грозна, сливовицю, вино, дерево, худобу, віск, мід — все, що лиш дасться вивезти й продати. За те довозять збіже, мануфактуру й виробу промислу.

Бо Подкарпатська Русь крім збіжа не лише вистарчить собі сама, але ще вивозить і буде вивозити: сіль, дерево, худобу, овочі, вино, сливовицю, сирі шкіри, віск, мід і т. д.

Привозити треба збіжа, обув, одяг, господарські машини й ін. промислові вироби.

Не можна не згадати, що й серед темного населення є спроби увільнитися від жидівської кураторії та що народ сам закладає кооперативні склепи чи то під фірмою „краєвого Кооперативного Союза" в Ужгороді чи при читальнях „Просвіти" чи вкінці при ново основаній „Народній Торговлі".

Природні богатства Підкарпатської Руси.

Кождий, хто приглядаєся з далека природі Підкарп. Руси, не може опертися її красі. І всі подорожн і туристи говорять про природну красу Підкарпатської Руси з найбільшим одушевленнем.

Але коли приглянутись блище життю народу, який ту красну землю заселює, то побачимо загалом біду й нужду, голод й безпросвітність. А тимчасом земля ця богата, навіть так дуже богата, що не може з нею порівнатися якабудь країна на світі. Скарби цего богатого закутка нашої землі дрімають на землі й у нутрі землі та чекають, аж прийде чоловік зо всіми засобами модерної техніки та їх використає.

Найбільше богацтво це непроглядні ліси, яких поверхня обіймає 612.371 г. тобто 51 процент всеї площини Підкарпатської Руси. В Марамарощині займають ліси 75% площини. Це ліси так листвові на долах (дуби, буки, ясені), на горах шпилькові, а ще вище приходять величезні полонини, що обіймають 13% площини Підп. Руси тобто 152.067 г. На долах над ріками дуже урожайна орна земля.

Від вітрів з заходу, півночи й сходу країна заслонена, за те стоїть отвором для вітрів південних. Через спад до півдня виставлена на стале ділання сонця, й через те є помітна ріжниця між підсоням на північ Карпат і на Підкарп. Руси. Пересічна теплота виносить тут 9.03°C, в Мукачові навіть 11.7°C, на горах із південним збочем 4°C. Дощів паде богато від 700-2000, а навіть більше, а падуть саме в часах найконечнійших для росту плеканих ростин, а то: в марті, червни й через зиму. Бур є в рік пересічно 15.

Через такі спріятливі умови удається тут гарне збіже, всякі ростини, а головно **овочі** (яблока, грушки, сливки й оріхи). Самих яблок та грушок вивожено за мадярських часів за границю 3.000 вагонів. Тепер вивіз овочів є ще незорганізований. Самі селяне гуртуються в товариства для використання овочів, але не можуть як слід використати. Богато овочів марнується, пр. знаменитими сливками годують свині.

Винниці займають 3.492 г. землі та можуть бути ще в троє стільки розширені. Тягнуться вони пасом на останнім склоні Карпат там, де вони переходять у низину. Найбільші винниці є коло Серендього й Берегсасу. Деякі роди вин є високо цінені. Але тут також видно повну незорганізованість виняр ів для усунення взаїмної конкуренції та збуту вина так у краю, як і за границю.

Крім винної лози вдається тут фіга й каштани. Свобідно й буйно росте морква. Але завести шовковиків не було кому навчити Підкарп. Русина й шовківництво є тут незнане.

В лісах безліч малин, ожин і борівок. Але й тих ніхто не зумів ще дотепер використати. Так само не має зорганізованого збирання лічничого зілля, якого тут також більше, як де інде.

В лісах живе й звірина, а то медвідь, дикий кіт, рись, олень, серна, дикі свині, вовки. Так само повно всякої птиці. Ріки дуже рибні, головно пстругами. В часі переходової доби між Мадярщиною й Чехією, коли не було ніякого довозу збіжа на Підкарп. Русь жило в 1919 р. населенне майже виключно з дичини.

Скотоводство — це одно з трох жерел прожиття населення, побіч рільництва й роботи в лісах. Худоба однак тут нерасова, її хов нераціональний. Найбільше випасається тут на полонинах, як і в Галичині отари овець. Але що таке малогарський промисл, тут ніхто не знає. І в країні, де молоком поїться свині, муситься масло й сир спроваджувати з Шлеска й Морави. Вироби з масла, як сир і маслоб є ту першорядні, але хто їх повезе, куди слід.

Орної ріллі є тут 231.058 г. (19%), але четвертина лежить облогом. Очевидно з того не може вижити 604.596 мешканців. До того більшість ріллі належить до непрацюючих на ріллі горожан, а саме хліборобство є на низькім степені культури. Мадярська статистика з 1916 р. виказує таку продукцію збіжа на 1 г.:

пшениці	4.7q
жито	5.4
ячмінь	6.7
овес	7.4
кукурудза	8.0
бараболя	64.0

Статистика ця є неточна, а саме зменшена приблизно двічи. Отже коли продукція збіжа навіть двічи більша, то все таки Підкарп. Русь мусить до свого збору збіжа спроваджувати ще 3.000 вагонів збіжа річно.

Господарський промисл — як вже вище нераз згадано — тут не розвинений і незорганізований. Великі господарства тут не можливі; молочарство, шовківництво, ще не народилися. Овочарський промисл задля величезної скількости овочів має гарну майбутність. Вже тепер вивозиться 6.000 г. сливок, а 15.000 г. зуживається на місці, головно для виробу сливовиці, яку курять горальні, яких число є: 18 великих і без числа малих. Овочі не використані належно, богато зуживають як поживу для худоби.

Виріб вина виносить сьогодня 80.000 г. річно, з того 20% є вина першорядні. Управа льну, конопель і вовняний промисл нерозвинені й обмежуються лиш до домашнього ужитку. А колись мали тутешні домашнього виробу сукна й полотна свою славу.

Деревляний домашний промисл тут також примітивний. Кождий майже Верховинець є майстер та вміє виробляти начине й прилади. Коло ясіння роблять забавки. По цілім краю є чимало доморослих різьбарів, які прикрашують свої вироби кораликами й дротиками. Так само гарні є наші вишивки, в яких стрічається мотиви галицькі. Вони чарували колись Мадярщину. Мадяре скуповували їх і вивозили на схід, головно до Туреччини, під назвою мадярських.

Пчолярство є тут дуже поширене, але примітивне, в доломяних вулицях, через це не дає належного доходу. Хов дробу більший лиш на рівнинах, де богацько жита й нема лісових грабіжників. Хов кріликів незнаний, хоч умови до цего найкращі.

Вкінці згадатиби про кошикарство, яке вже зачала була підпирати й мадярська влада. Доброї лози тут над ріками досить. Самоуки продають на торгах плетені річи. Може розвинутися гарний промисл.

Перейдім **до нутра** землі.

Бє тут понад 300 мінеральних жерел, але з того лиш 25 використано в цілях лічничих. Декотру воду не можна задля сильного кипіння здержати в пляшках і муситься пити на місці. Мають сво юславу квасні жерела коло Берегова й Мукачова, дальше в Марамарощині (кваси, по мадярськи Burkut). Сірчані жерела в Синику коло Сваляви, соляні найбільші в Солотвині, зелізні в Ужоку, йодове в Ломшарі коло Ужгороду.

У всіх місцевостях, де є жерела не можна поставити купелевих осель, бо на це не позволяє комунікація. Повставали там, де був легкий доступ із далеких сторін.

З богато сільних покладів експльоатується сіль лиш коло Марамарошської Солотвини. Пересічний виріб виносить там 45 вагонів денно. Поклади в самій Солотвині є 15 км. широкі, 23 довгі, а глубокі не знати кілько.

Забарвленнє землі показує, що на деяких місцях є золото й срібло. Мадяре тут за тими металями не шукали, бо мали кращі поклади в Семигороді. Але ще за давнійших часів копано тут за золотом і сріблом.

Тут і там трапляється чорний вуголь камінний. Його скількість в нутрі ще не розсліджена. Так само стоїть діло з лігнітом.

Для місцевого ужитку добувается вапно. Каоліну для емальованих начинь вивожено на Мадярщину. На богато місцях добувають гончарську глину, з котрої роблять посуду, нераз дуже артистично розмальовану. Для піднесення гончарства поставила ще мадярська влада гончарську (керамічну) школу в Ужгороді.

Коло Берегасу трапляється мармор, яспіс і брунатний опаль. 9 квасах (Буркут) находять так зв. марамарошські діяманти, тобто кришталики кварцу, які цінять ся як півдороге каміння. Андесіти і трахіти дають красний будівельний матеріял.

З руд найбільше трапляється руда желізна. Її вже добували й переробл ювали в примітивних фабриках (найбільше в Довгім, яка ще й сьогодня працює).

Близьке сусідство з галицьким можищем нафти оставило й ту сліди. Нафта показалася в Лузі над Ужом йколо Ясіня, в обох випадках близько границь Галичини. В Лузі роблено навіть спроби добувати нафту і з дір (верчено найглубше 725 метрів у глуб) добувано по трохи нафти, але потім закинено. Населення уживає в тих околицях дотепер до свічення.

* * *

Як видко з цього короткого, неточного огляду, природні богацтва Підкарпатської Руси є величезні. Так земля, як і її нутро мають богато невикористаних богацтв. Богацтва в землі ще навіть не розсліджені. Коли це однак станеться і коли підприємчивий чеський капітал возьметься до використання тих неоцінених маєтків, тоді й само населення стане богатшим, а за матеріяльною культурою піде й духова.

Але процес цей дуже повільний. Часи дуже тяжкі — й капітал робить дуже обережно інвестації. Коли однак кріза пройде, ціла Підкарпатська Русь покриється грибами по доці безлічю нових підириємств.

Про стан теперішнього промислу в слідуючій дописі.

ПРОСИТЬ О ПОМІЧ.

Українець-інвалід просить о поміч для себе і для своїх пятеро дітий. Його адреса: Michael Zukiwskyj, Fischstrasse No. 21, Delmenhorst bei Bremen, Germany. 14-15

ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ НА ЕМІГРАЦІЇ В ЕВРОПІ.

Виказ опікунів.

(Продовженнє).

1. Тов. Запорожська Січ в Ню Йорку прибрала студента ч. 19.
2. Тов. Буковина з Ню Йорку студента ч. 30.
3. Укр. громада в Стефорд, Конн. студента ч. 31.
4. П. Михайло Радек з Ню Йорку студента ч. 38.
5. Тов. Вільні Козаки в Рочестер, Н. Й. студента ч. 114.
6. Братство св. Ів. Хрестителя в Вілмінґтон, Дел. студ. ч. 162.
7. Пп. М. Гуль, М. Левицький, М. Соболь, Д. Грабський, Г. Степанюк, І. М. Куц з Клівленд, О. студента ч. 180.

Разом сім стуеднтів, а з попередного оголошеними разом 44.

Таким ділом 44-ох студентів найшли вже добросердних опікунів.

Кромі тих, еще 20 інших аплікацій є в пертрактації не полагоджені, решта очікує ласкавих зголошень опікунів. Тому просимо всю українську суспільність в Америці з огляду на початок шкільного року, з допомогою поспішити.

Хто не годен рішитися на вибір студента зі спису, того просимо звертатись о пораду до нас, а ми вкажемо найбільше потребуючих і зі всіх мір заслугуючих. Хто не всилі взяти одного студента в опіку, чи то одиниці чи товариства, таких просимо хочби о найменьшу жертву на загальний фонд допомоги студентам на Еміграції в Европі, а ми її в цілости перешлемо на руки ЦЕДУС-а, то є до центрального комітету допомоги студентам на еміграції в Европі.

Дорогі Родимці! З того часу (1½ року) зладжено студентські аплікації, над якими ми допомогову акцію розвели, обставини значно змінилися. Декотрі студенти задля браку негайної помочи, мусіли дальші студії покинути і стати заробляти на прожиток відслугуючися чужинцям, інші пішли туда укінчивши студії. Декотрі покинули ряди студентської і національної солідарности та карности. На то місце число безпомінчих збільшилось задля спадку вартости гроша в Німеччині і Австрії. Віденське українське студентство опинилось в безвихідним положенню. Одинока у них надія на поміч з Америки. Через брак власного державного апарату та через довгу примусову еміґрацію, тай загальну нужду побоюватись треба деморалізації серед нашого студентства а то тимбільше, що смертельні вороги наші, підсуваються мов черваки до обезсиленого українського студента на вигнанню, щоби в них, цвіт українського народа знищити. Тому пожаданим є, щоби поміч з Америки не лиш підпомагала матеріяльно, але рівночасно щоби скріпляла організаційну солідарність та національну карність серед українського студентства на еміграції. Тому ми нашу поміч два рази дамо, коли її передавати будемо більше офіціяльно чим персонально, то є, коли ми персональну поміч поодиноким студентам узалежнимо від Централі Допомоги Українським Студентам, організації створеній самими студентами на конґресі, що відбувся у червни біжучого року у Празі.

Товариство Укр. Молодежи в Ню Йорку, солідаризуючися з постановою названого конґресу, всю акцію допомогову переводить через Централю Допомоги Українському Студентству, якого скорочена назва є „ЦЕДУС", з тим що тая орґанізація навязувати-ме персональні відносини між опікунами й студентами і тії зносини буде піддержувати так довго, доки даний студент зі всіх мір на це заслугувати буде.

Просячи о дальшу подмогу поодиноким студентам, просимо також о піддержку загального Фонду Допомоги Українським Студентам в Европі.

Ми одержали в дарі від Ссч. о. О. Ковальського з Ватервліт, Н. Й. решту накладу великих історичних образів, зображаючих хронольоґію князві і гетьманів Руси-України. 70% суми одержаної з розпродажі тих образів піде на висше названий фонд, решта на піддержку Укр. Нац. змагань в Холмщині. Образи є чудово викінчені в кольорах і могуть становити прикрасу кождої української хати. Ці образи в книгарнянім торзі продаються по доляра і пів. Просимо їх розібрати і в цей спосіб допомогти укр. студентству в Европі. Також можна продавати або даровати за рівновартну жертву на річ фонду, однак гроші просимо слати разом зі замовленнєм, позаяк з посилкою тих образів є получені більші почтові оплати яких ми самі не всилі покрити. Висилати будем не меньше як 10 образів на одну адресу, а по всім здамо точне справозданнє в пресі.

На конець еще раз звертаєм увагу всіх, що рік шкільний розпочинається, зима за плечима, нужда, голод і зимно, це страхіття які заглядають прямо в очи нашій вигнаній молоді.

Тому ще раз кличемо: **Поможіть!**

ЗА ТОВ. УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ:

Богдан Каштанюк, голова

Осип Білоган, секр. рек.

Ласкаві зголошення просимо слати на 30 Іст Сема улиця в Ню Йорку.

ДАЛЬШІ ЖЕРТВИ НА НАР. ДІМ В ПІДГАЙЦЯХ.

А. Титла і Гр. Чуправський по $10.00; М. Титла, І. Боднарчук, І. Тесельський, М. Мелемука, Іф. Печинський, М. Кучма, К. Добрянський, Й. Титла, Е. Борейко і В. Цаповський по $5.00; В. Субтельний $4.00; К. Вороневич і І. Пенкальський по $3.00; М. Гудяк, В. Титла, М. Надбережний, С. Кришко, В. Титла, М. Ганачівський, Г. Розмаїтий, М. Панасевич і А. Меленяк по $2.00; І. Мушинський, І. Індик, Г. Притисевич, Г. Гаєцький, М. Шпитковська, М. Надбережна, Г. Дроздецька, І. Гасій, М. Махова, Г. Маркевич, І. Сімкайло, П. Деньків, І. Титла, В. Мандзій, К. Ригайло, К. Напара, К. Напара, К. Яськевич, Г. Соколовський, М. Товпаш, М. Немчинський, Г. Форемський, Н. Ґрохман, О. Соколовський, М. Кефор, В. Голят, В. Крушельницький, С. Левкевич, М. Мавер, Д. Мехальчук, Т. Сундай, С. Дрофеняк, С. Сімків, М. Вільк, С. Лотоцький і І. Доскоч по $1.00; А. Яблонський, С. Фрейліх, І. Юженицький, П. Добрянський, Г. Зойм, М. Бандура, Н. Язинкевич, І. Войціховський і Д. Валентий по 50 цнт. — Разом $133.50, попередно оголошено $85.00. Загальна сума $218.50.

Усім жертводавцям велике спасибі!

С. Кучма, секр.

МОЛНІЕНОСНА ХОЛЕРА.

„В Компанейській волості, Елисаветського повіту, на Херсонщині, лютує молнієносна холера.

Хвори вмірає на протязі 10 хвилин.

За два дні у волості захворіло й померло 70 людей".

ЯК СТАТИ ГОРОЖАНИНОМ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

(Продовженне).

Федеральне правительство — Виконуюча галузь.

39. Питанне: Хто є головою правительства Злучених Держав і головним виконуючим (екзекутивним) начальником держави?

Відповідь: Президент.

40. Питанне: Чому Президента називають виконуючим (екзекутивним) головою держави?

Відповідь: Тому, що Конституція дає йому виконуючу власть в державі.

41. Питанне: Які є головні обовязки Президента?

Відповідь: Президент має обовязок:

а) глядіти, аби точно виконувати всі федеральні закони;

б) радити Конґресови, коли думає, що треба яких нових законів;

в) назначувати договори і заступати Злучені Державами в зносинах з иншими державами;

д) командувати армією і фльотою. (Ту військову власть він звичайно передає військовим і морським офіцерам).

42. Питанне: Хто може бути Президентом?

Відповідь: Кождий уроджений в Америці горожанин, що має трийцять-пять літ і чотирнайцять літ мешкав в Злучених Державах.

43. Питанне: Чи чужинець або натуралізований горожанин може стати Президентом?

Відповідь: Ні, так як він не родився в Америці.

44. Питанне. Чи син чужинця, уроджений в Америці, може стати Президентом?

Відповідь: Так.

45. Питанне: Як вибирають Президента Злучених Держав?

Відповідь: Вибирає його весь народ через своїх виборних електорів.

46. Питанне: Хто є ті електори?

Відповідь: Представники вибрані народом кождого стейту на те, аби голосувати на президента так, як більшість в тім стейті хоче.

47. Питанне: Скільки електорів має кождий стейт?

Відповідь: Стільки, скільки сенаторів і представників в Конґресі.

48. Питанне: Коли будуть найблищі президентські вибори?

Відповідь: В перший вівторок в листопаді 1924 і що чотири роки після того.

49. Питанне: На як довго вибирають Президента?

Відповідь: На чотири роки.

50. Питанне: Коли Президент обіймає свій уряд?

Відповідь: 4-го марта після того, як його вибрали.

51. Питанне: Скільки раз та сама людина може бути Президентом?

Відповідь: Стільки раз, скільки його виберуть, але ще не було випадку, щоб когось вибрали президентом більш як два рази.

52. Питанне: Чи Президента можна скинути з уряду на протязі того часу, на який він вибраний?

Відповідь: Так, коли Сенат обвинуватить його о незаконні вчинки. Одначе ще жадного президента не скидали із уряду таким способом.

53. Питанне: Що таке Кабінет?

Відповідь: Кабінет називають начальників десяти виконуючих департаментів правительстві.

54. Питанне: Хто вони є?

Відповідь: Державний Секретар (для закордонних справ), Секретар Скарбу, Секретар Війни, Ґенеральний Прокуратор, Ґенеральний Постместер, Секретар Фльоти, Секретар Внутрішних Справ, Секретар Хліборобства, Секретар Торговлі і Секретар Праці.

55. Питанне: Що той Кабінет робить?

Відповідь: Помагає Президентови в його урядовій роботі.

56. Питанне: Чи членів Кабінету вибирають?

Відповідь: Ні, їх назначає Президент і те назначенне затверджує Сенат.

57. Питанне: Коли Президент умре, хто тоді займає його місце?

Відповідь: Віце-президент Злучених Держав.

58. Питанне: Як вибирають Віце-президента?

Відповідь: Так само і в той сам час як Президента.

59. Питанне: Хто стае Президентом, якби так Президент і Віце-президент оба вмерли?

Відповідь: Державний Секретар.

Федеральне питанне — судова галузь

60. Питанне: Які суди мають судову власть в цілих Злучених Державах?

60. Відповідь: Найвищий Суд Злучених Держав і деякі инші федеральні суди.

61. Питанне: Котрий суд в Злучених Державах є найвищий?

Відповідь: Так званий Найвищий Суд Злучених Держав.

62. Питанне: Скільки суддів є в Найвищім Суді?

Відповідь: Десять Суддів Найвищого Суду, між ними один Головний Суддя.

63. Питанне: Чи тих суддів вибирають?

Відповідь: Ні, їх назначує Президент з згодою Сенату на ціле життє.

64. Питанне: Які є обовязки Найвищого Суду і инших федеральних судів?

Відповідь: Розсуджувати спори, карати осіб, які ломлять закони Злучених Держав і, коли есть сумніви що до значіння якого закона, вирішувати що той закон значить.

65. Питанне: Чи Найвищий Суд має ще який инший обовязок?

Відповід: Так, він рішає, чи який закон є в згоді з Конституцією. Конституція є найвищий закон Америки і всякий инший закон, що в чім небудь суперечить Конституції, є неважний. Тоді Найвищий Суд заявляє, що такий закон є „неконституцийний".

66. Питанне: Який обовязок має, між иншим, найнищий федеральний суд, так званий Окружений Суд Злучених Держав?

Відповідь: Натуралізувати чужинців як американських горожан.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

АРЕШТ В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ.

„Голос Росії" доносить з Гельсінґфорсу, що від липня відбуваться постійно ревізії в казармах, поміщеннях курсів „Комсостава" і на кораблях балтійської фльоти. Більшість ревізій кінчиться арештом червоних командантів курсантів, красноармейців і моряків.

Ці ревізії і арешти викликані тайними доносами комячейок про поширення між військовими нелеґальної літератури.

В останніх днях арештовано кількох офіцерів і моряків корабля „Севастополь". Переведено також арештування в ґарнізонах Орґаніенбавма, Красної Горки і Петергофу.

З МИНУЛОГО ТА СУЧАСНОГО

Начерк споминів

УКРАЇНСЬКОГО КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕРА.

Присвячую моїм донькам Марусі та Наталці.

(Продовження).

(11)

Бо офіціяльна організація, що вибірала Гетьмана носила назву: „Кіевскій Отдѣлъ Союза Хлѣборобовъ-Собственниковъ".**)

„..Споминаю чествовання Ю. Соколовського, Гетьманського Міністра, який був примушений вийти в одставку за свою лівизну.

Се було на родинній вечері співробітників міністерства. Як віце-директор департамента і я був на ній. Крім того мене з Ю. С. звязували й особисті приятельські відносини. Були промови, промови співчуття Соколовському***) й солідарності з ним.

А видатний адміністратор, знавець свого діла, з походження Українець, член Російських Кадетів (Партія Народньої Волі), товариш міністра продовольчих справ — Іван Черниш — звернувся до присутніх з промовою й на політичну тему.

„Тут на горах київських", говорив він: „Апостол Андрій Первозванний водрузив святий хрест, хрест віри християнської. Вона широко розлилась по всій Росії, зробила її могутньою славянською державою. Так і тепер в часи лихоліття сі святі гори допоможуть обєднанню славянства в одну велику федеративну родину".

Кому-ж, як не „міністрові" був відомий внутрішній стан Української Держави, загроза її розвалу, впливи російських реакційних сил, і те, що за кілька місяців Гетьманату не приступлено було до радикальних реформ (і земельної), — навіть і помислами про них керуючі кола не були грішні.

Кому, як не йому, був відомий той антаґонізм **українсько-російський**, ті впливи „Протофісу" (Центр. Орган Пром., Торг. і Хлібороб. України), що навіть присягу урядовців Голові Держави було так складено, що кожний мешканець і Аляски міг-би свобідно присягати, бо вона його **нідочого** не зобовязувала.

Замісць звати до консолідації українських сил, до спонукання їх працювати для власної держави, вказувати на катастрофальну загрозу не тільки її істнуванню, але й тій-же будучій славянській в кадетському розумінню федерації — Гетьманський міністр, твердо віруючи в силу німецького баґнета, заговорив про історичну місію України.

Тільки чесний та хоробрий жовнір і не „політик" — ґенерал граф Келлер, головно-командуючий в Київі військ проти військ Директорії, що збройно валила Гетьманську владу, розшифрував політику правлячих кол в Українській Державі.

В своїй відозві, розліпленій в Київі під гуркіт гармат, він говорив:

„..Существуетъ единый въ Россіи народъ, только въ разныхъ губерніяхъ говоритъ онъ на разныхъ нарѣчіяхъ"...

Просто, і ясно!

Але від сеї ясности та простоти хороброго жовніра-ґенерала смутком-тривогою повіяло в рядах тих селян-хліборобів України, що приймали участь у виборах Гетьмана. Вони за два-три місяці перед тим відпекувалися бодай від моральної відповідальност иза ту політику, що вела **територіяльна, українській державности ворожа, земельна аристократія**, та виділилися в окрему від „Союза Хлѣборобовъ" організацію — „Всеукраїнськей Союз Хліборобів-власників".

Вони веж предбачали, що на їх спинах знову буде розписуватись не тільки соціялістична географія, соціялістичні експерименти та пускатись „въ росходъ"*) життя і так уже покривавленої хліборобської верстви, — але ще й росквітчиться ненависть та помста за чужі гріхи в горожанській війні від своїх-же братів по національности.

Та „ясність і простота", які вони вже не один раз бачили в свойому спів-життю, на правах „кметів", з територіяльною аристократією, що насилувала їх волю, їх бажання, — спонукали звернутись та випустити відозву до „Ради Салдатських Депутатів Німецьких війск м. Київа"**) 3-го грудня 1918 р.

„...З тими, що повстали, в розрішенню соціяльно-економічних проблем, у нас мало спільности, навіть більше — ворожість, але одне нас із ними обєднує: вони сини того-ж самого, що й ми, віками національно пригніченого Народу; вони плоть од плоти, кров од крови того-ж многострадного Народу, який на протязі своеї історії національно виніс не мало мук і терпінь.

От через що вони нам рідніщі та дорожчі, ніж ті, що разом з Вами розстрілюють їх із гармат і кулеметів. Вони повстали проти тих, котрі уважають Український Нарід не за Націю, а за якийсь відтінок, за якусь незначну ріжновидність Московського Народу, „який говорить по ріжних ґуберніях на ріжних наріччях.

...Ви, германські демократи, припиніть пролиття крови, скажіть тим і другим, що прийшов уже час збройного вирішення народніх питань, помимо більшости самого народу, що настав час будування нового життя в процесі довгої, але культурної творчої роботи на користь всьому народові, без збройного захоплення влади й нехтування волі народу, і не обертати своїми експериментами України в один великий божевільний дім.

...Допоможіть нам припинити криваву сварку, утворіть нам ґарантію того, що Російські Добровольці підуть разом із своїм новим „Національним Українським Кабінетом" з меж України на боротьбу з большевиками в Великоросії і тим самим дадуть змогу повстанцям Директорії спокійно розійтися по своїх оселях, а всім — можливість провадження національно-культурної роботи на користь Українському Народові та на зміцнення його Держави на національно-демократичних підвалинах".

З того дня і я став в активні ряди сеї по сути могутньої, життєздатної і на довгий час єдинотворчої національно-будівничої української верстви середнього та дрібного селянства — **верстви найменш зорґанізованої, найменш здатної для власної, а не під проводом-керовництвом організації**, верстви загуканої, запльованої, зненавидженої і членами **її-ж Нації** — українською сучасною інтеліґенцією!

* * *

А українська інтеліґенція святкувала день перемоги над Гетьманською Державою, свою над нею Піррову побіду справляла!

Незабутній той день, коли кобірна інтеліґенція в Українському Клюбі в Київі, на Пушкінській вулиці, зустрічала побідників — Директорію та її військовий штаб. Два дні готувалися до сього. Обрали представників, делеґацію для зустрічи. Хлібороби-Демократи також були вшановані честю бути серед них. Тільки Всеукраїнський Союз Хліборобів-власників заховувався невтрально.

Я із своїм приятелем і другом, віце-директором міністерства торгу і промисловости, інжінером Корнієм Красюком, найдіяльнійшим членом нашої орґанізації, стояли на порозі салі та уважно прислухувалися до всіх, ріжнородних змістом, бадьорих, побідних промов...

„Сьогодні святкують не тільки свою побіду, але й справляють похорон Українській Державі" — промовив я до свого друга. Мабуть те саме думав і Корній, бо відчувалось, який біль і сум переживав він...

На другий день увечері, на нараді з Директорією представників партій та ріжних орґанізацій, на яку приватно запрошували й представників нашого Союза — не памятаю, чи був хто з ес-ефів, чи здається, Дмитро Донцов, — там ясно вже намічувалось лінію політики Верховної Влади У. Н. Р. словами Голови Директорії — поета Винниченка: „Хліборобам-власникам на нараді нема місця"! В иншому місці й при другому випадку, другий високий репрезентант У. Н. Р., молодий починаючий ґеольоґ з фаху, маґістрант Дорпатського Університету, а в революції „репрезентант селянства" с.-р. Федір Швець висловив се ще в більш ясній та рішучій формі: „Ми рішили пожертвувати хліборобами". Сказав він се представникам Всеукр. Союза Хліборобів-Власників.

(Дальше буде).

---

*) Одинока несоціялістична укр. хліб. організація з Шеметом на чолі (Хлібороби-демократи), і та демонстраційно не брала участи в виборах гетьмана.

**) Ю. Соколовський — відомий на всю Росію героном.

*) „Въ росходъ" в горожанській війні означа: розстріляти, вбити.

**) „Матеріали до програми, тактики й організації Української Народньої Партії". Ст. 41-44.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

